

Zemanek, Alicja

Utworzenie Muzeum Botanicznego i Pracowni Historii botaniki im. Jadwigi Dyakowskiej w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 39/2, 158-159

1994

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

po lekarzach (dr Roman Meissner) oraz poszukiwania nowych form działania (dr Rita Majkowska). Na zakończenie prof. dr Irena Stasiewicz-Jasiukowa uwypukliła rolę prof. dra J. Różewicza w popularyzacji problematyki archiwalnej.

Alicja Kulecka
(Warszawa)

UTWORZENIE MUZEUM BOTANICZNEGO I PRACOWNI HISTORII BOTANIKI IM. JADWIGI DYAKOWSKIEJ W UNIWERSYTECIE JAGIELLOŃSKIM W KRAKOWIE

W dniu 30 maja 1994 na posiedzeniu Rady Instytutu Botaniki UJ utworzona została w obrębie Ogrodu Botanicznego nowa placówka – Muzeum i Pracownia Historii Botaniki im. Jadwigi Dyakowskiej. Podjęcie decyzji o kreowaniu Muzeum jest jedynie oficjalnym zatwierdzeniem jego istnienia, ponieważ muzealne eksponaty botaniczne gromadzone są tutaj od końca XVIII w., a stała wystawa dostępna dla publiczności funkcjonuje od 1983 r.

Muzeum mieści się w Ogrodzie Botanicznym, na parterze starego gmachu dawnego Obserwatorium Astronomicznego (Collegium Śniadeckiego). Obejmuje trzy sale ekspozycyjne (o powierzchni ok. 100 m²), magazyn (ok. 80 m²) oraz pracownię naukową. Personel składa się z trzech osób, dwóch pracowników naukowych (dr Piotr Köhler, dr hab. Alicja Zemanek) oraz asystenta technicznego (mgr inż. Beata Sikora-Majewska). W minionym jedenastoletnim Muzeum prowadziło działalność naukową i dokumentacyjną, przyczyniało się też do popularyzacji historii polskiej botaniki.

Wystawę, zawierającą dokumenty związane z dziejami krakowskiego Ogrodu oraz eksponaty roślinne z pozaeuropejskich wypraw krakowskich botaników, zwiedziło w latach 1983–1993 ok. 15 tys. osób, w tym kilkaset gości zagranicznych z całego świata. Jednym z elementów działalności dydaktycznej Muzeum jest prowadzenie przez dr hab. Alicję Zemanek wykładu monograficznego z historii botaniki, dla studentów biologii Uniwersytetu Jagiellońskiego.

W obrębie Muzeum, obok dawnego działu botanicznego istnieje, założony w 1983 r. dział archiwalny, gromadzący materiały do dziejów botaniki polskiej, głównie krakowskiej. Posiada aktualnie 547 teczek archiwalnych – dotyczących osób i instytucji, 3000 fotografii, 70 pudełek negatywów, kilkadziesiąt taśm z nagraniami zajęć botanicznych prowadzonych w UJ i zebrań Krakowskiego Oddziału PTB. W ubiegłym roku powstał dział taśm video. Do unikatowych w skali światowej należy zgromadzony niedawno zbiór dawnych pomocy dydaktycznych, używanych w XIX w. i na początku naszego stulecia w Instytucie Botaniki UJ.

Działalność badawcza placówki koncentruje się wokół problemów historii botaniki, głównie polskiej. W minionym jedenastoletnim powstało tutaj ponad 100 publikacji dotyczących różnych aspektów dziejów nauki o roślinach. Pracownicy Muzeum współpracują od wielu lat z Instytutem Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN w Warszawie oraz z Komitetem Historii Nauki i Techniki PAN, uczestniczą też w konferencjach krajowych i zagranicznych. W 1983 r. w dużej sali muzealnej odbyło się zebranie założycielskie Sekcji Historii Botaniki Polskiego Towarzystwa

Botanicznego. Program badawczy Muzeum jest w dużej mierze tożsamy z programem Sekcji Historii Botaniki PTB.

Należy podkreślić, że Uniwersytet Jagielloński, należący do najstarszych w świecie ośrodków rozwoju botaniki, posiada bardzo dawne tradycje badań nad historią tej dyscypliny. Na przełomie XIX i XX w. działał tu Józef Rostafiński (1850–1928) – najwybitniejszy z polskich historyków botaniki, później Władysław Szafer (1886–1970) – paleobotanik, fitogeograf, zapalony badacz przeszłości nauki. Pod koniec lat sześćdziesiątych Szafer rozpoczął starania o utworzenie Zakładu Historii Botaniki w obrębie Instytutu Botaniki PAN. Niestety, jego śmierć przerwała te starania. Wielką pasję do badań nad historią botaniki przejęła uczennica Szafera – Pani Profesor Jadwiga Dyakowska (1905–1992) – paleobotanik i popularyzator biologii, o szerokiej wiedzy humanistycznej. Prowadzona przez nią blisko pół wieku Biblioteka Instytutu Botaniki UJ i PAN posiada obecnie największy księgozbiór botaniczny w Polsce, z dużą kolekcją starodruków i prac historiograficznych. Jednym z zadań, jakie wyznaczyła sobie Pani Profesor była przejęta od Władysława Szafera idea utworzenia w Uniwersytecie Jagiellońskim placówki badawczej nad dziejami nauki o roślinach. Niestety, nie było Jej dane dożyć realizacji tych planów. Przez wiele lat wspierała jednak wszystkie inicjatywy zmierzające do rozwoju działalności badawczej i dokumentacyjnej, sprawowała też funkcję pierwszej przewodniczącej Sekcji Historii Botaniki PTB. Nadanie tej placówce imienia Jadwigi Dyakowskiej jest wyrazem upamiętnienia Jej długoletniej działalności.

Alicja Zemanek
(Kraków)

DZIESIĘĆ LAT SEKCJI HISTORII BOTANIKI POLSKIEGO TOWARZYSTWA BOTANICZNEGO

W dniu 23 IV 1993 upłynęło dziesięć lat od chwili powołania Sekcji Historii Botaniki Polskiego Towarzystwa Botanicznego. Utworzenie Sekcji, z inicjatywy dra Zbigniewa Mirka (Kraków), było wyrazem potrzeby integracji botaników, zainteresowanych dziejami nauki o roślinach, przemianami teoretycznymi w obrębie tej dyscypliny, losami ludzi, którzy tworzyli ją w przeszłości. Sekcje historyczne istnieją od dawna w obrębie innych towarzystw, np. Polskiego Towarzystwa Matematycznego, Polskiego Towarzystwa Chemicznego, czy szczególnie rozbudowane sekcje Historii Medycyny i Farmacji w obrębie towarzystw nauk medycznych.

Zebranie organizacyjno-programowe Sekcji Historii Botaniki PTB odbyło się w dniu 25 X 1983, w Muzeum Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Wybrano wówczas Zarząd Sekcji oraz uchwalono regulamin, określający jej najważniejsze cele, tzn. prowadzenie i inspirowanie działalności naukowo-badawczej, popularyzacyjnej i konserwatorskiej na polu historii botaniki, organizowanie posiedzeń, sympozjum i konferencji specjalistycznych oraz interdyscyplinarnych, a także utrzymywanie kontaktów i współpracy z innymi towarzystwami krajowymi i zagranicznymi o podobnym profilu.